

Geografisk utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken till södra och östra Medelhavsregionen

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 2011/12:64 om att riksdagen ska godkänna ändringar i överenskommelsen om Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling, den s.k. Europeiska utvecklingsbanken (EBRD). Genom ändringarna får banken även bedriva verksamhet i länder i södra och östra Medelhavsområdet. Bankens nuvarande geografiska verksamhetsområde är Öst- och Centraleuropa samt Mongoliet och Turkiet.

Den pågående demokratiutvecklingen i flera länder i Medelhavsområdet är enligt utskottet av stor historisk betydelse och måste på olika sätt stödjas av EU och Sverige. Utskottets uppfattning är att EBRD genom sina tidigare erfarenheter kan spela en betydelsefull roll i ländernas utveckling, tillsammans med det övriga internationella stödet till regionen. Ett krav för att EBRD ska få börja verka i de aktuella länderna är att länderna uppfyller de politiska och ekonomiska villkor som ställts.

Förslagen i två motioner avstyrks.

I betänkandet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Motionerna	9
Utrikesutskottets yttrande	10
Avvikande meningar	11
Utskottets överväganden	12
Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken	12
Finansutskottets ställningstagande	12
Reservationer	14
1. Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken (MP, V)	14
2. Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken (SD)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Propositionen	17
Följdmotionerna	17
<i>Bilaga 2</i>	
Utrikesutskottets yttrande	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken

Riksdagen godkänner ändringar i överenskommelsen om upprättande av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling som innebär att bankens geografiska verksamhetsområde utvidgas. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:64 och avslår motionerna

2011/12:Fi7 av Erik Almqvist m.fl. (SD) och

2011/12:Fi8 av Per Bolund (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (MP, V)

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 10 maj 2012

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Elisabeth Svantesson (M), Pia Nilsson (S), Göran Pettersson (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maryam Yazdanfar (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Per Åsling (C), Marie Nordén (S), Staffan Anger (M), Per Bolund (MP), Anders Sellström (KD), Erik Almqvist (SD), Ulla Andersson (V) och Sven-Erik Bucht (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet

Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), vanligen kallad Europeiska utvecklingsbanken, startade sin verksamhet 1991. En överenskommelse om bankens verksamhet slöts i maj 1990 och riksdagen godkände överenskommelsen i november samma år. Bankens uppdrag är att främja övergången från planekonomi till marknadsekonomi och demokrati och byggdes upp mot bakgrund av omvälvningarna i Öst- och Centraleuropa och upplösningen av Sovjetunionen.

I september 2011 beslutade guvernörsstyrelsen i EBRD att ändra den ursprungliga överenskommelsen för att vidga bankens geografiska verksamhetsområde till att även omfatta södra och östra Medelhavsregionen. Beslutet togs som en följd av de politiska förändringarna i Nordafrika och Mellanöstern våren 2011. Två motioner har lämnats med anledning av propositionen: motion 2011/12:Fi8 (MP) och motion 2011/12:Fi7 (SD).

Den 19 april 2012 lämnade utrikesutskottet ett yttrande till finansutskottet över regeringens proposition och de två följdmotionerna (2011/12:UU2y). Yttrandet finns i bilaga 2 i betänkandet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

EBRD:s verksamhet

Banken ägs av 63 länder samt av EU och Europeiska investeringsbanken (EIB). Kapitalet uppgår efter höjningen 2011 till 30 miljarder euro, fördelat på 6 miljarder euro i inbetalat kapital och 24 miljarder euro i garanterat kapital. Sverige äger 2,3 procent av kapitalet och delar styrelserepresentant i banken med Estland och Island.

Bankens verksamhetsområde omfattar i dagsläget 29 länder i Öst- och Centraleuropa samt Mongoliet och Turkiet. Banken får endast bedriva verksamhet i länder som bekänner sig till, och har börjat tillämpa, demokratiska principer som flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi.

EBRD finansierar projekt och företag inom framför allt den privata sektorn. Finansieringen sker genom lån, men kan också ske genom att banken tillskjuter aktiekapital och ställer garantier.

Banken bedriver dels en ordinarie verksamhet som finansieras via ägarkapitalet, dels en särskild verksamhet som finansieras genom frivilliga bidrag och via bankens vinstmedel. Den särskilda verksamheten är inriktad på de fattigaste verksamhetsländerna, och består, till skillnad från den ordinarie verksamheten, också av rena bidrag, krediter med förmånliga villkor

och tekniskt bistånd. Sverige bidrog 2011 med ca 270 miljoner kronor till den särskilda verksamheten. Enligt propositionen användes det svenska bidraget främst till miljö- och energieffektivitetsprojekt.

EBRD:s verksamhet styrs av fleråriga planer. Den nuvarande planen gäller perioden 2011–2015 och lades fast vid årsmötet i maj 2010. Den viktigaste delen i planen är en höjning av kapitalet från 20 till 30 miljarder euro. Syftet med höjningen var bl.a. att öka bankens verksamhet för att motverka finanskrisens negativa effekter. Utskottet och riksdagen godkände kapitalhöjningen i december 2010 (bet. FiU2).

Enligt den gällande planen ska verksamheten för 2011 och 2012 uppgå till ungefär 9 miljarder euro och till ungefär 8,5 miljarder euro för perioden 2013–2015. Cirka hälften av verksamheten under perioden ska inriktas mot länder och regioner där övergången till marknadsekonomi inte kommit särskilt långt – Centralasien, Östeuropa, Kaukasus och sydöstra Europa. Cirka en tredjedel ska bedrivas i Ryssland. Verksamheten i Turkiet ska utökas medan den ska minska i de mer avancerade övergångsekonomierna i Europa.

Stöd för demokratiseringen i Nordafrika och Mellanöstern

Den snabba utvecklingen i Nordafrika och Mellanöstern våren 2011 ledde till många internationella stödaktioner. Europeiska rådet beslutade i mars 2011 att öka EU:s stöd till reformprocessen i regionen. Rådet uppmanade också ägarländerna i EBRD att genomföra en eventuell utvidgning av verksamheten till länder i EU:s södra grannskap. Rådet beslutade samtidigt att höja taket i EIB:s utlåning med 1 miljard euro under åren 2011–2013 för att användas i de länder i regionen som genomför politiska reformer.

G8-länderna beslutade vid sitt möte i Frankrike våren 2011 om ett långsiktigt partnerskap för att stödja förändringarna i länderna i Nordafrika och Mellanöstern. Även inom ramen för detta partnerskap uppmanades EBRD att utvidga sitt geografiska verksamhetsområde och stödja övergången till demokrati och marknadsekonomi i regionen. EBRD hade också tillsammans med andra internationella finansiella organisationer utvecklat en handlingsplan för regionen inför mötet i Frankrike.

De internationella stödsatserna har fortsatt att utvecklas under 2011. Merparten av stödet från t.ex. EIB, Världsbanken, Afrikanska utvecklingsbanken och IMF går i dagsläget till Egypten, Marocko och Tunisien.

Ändringar i överenskommelsen om EBRD

EBRD tog upp diskussionen om bankens verksamhetsområde vid sitt årsmöte i maj 2011. Det visade sig då att det fanns ett brett stöd för att utvidga det geografiska verksamhetsområdet. Vid årsmötet antog guvernörsstyrelsen en resolution (resolution 134) om en möjlig geografisk utvidgning. Genom resolutionen fick direktörsstyrelsen i banken i uppdrag att lämna förslag till förändringar i den ursprungliga överenskommelsen om

banken för att möjliggöra en lämplig utvidgning. I uppdraget ingick också att föreslå åtgärder som gjorde det möjligt att snabbt sätta i gång verksamhet i den nya regionen. I resolutionen angavs dock att förslagen skulle rymmas inom EBRD:s nuvarande kapital och att planen för verksamheten under åren 2011–2015 i det nuvarande verksamhetsområdet inte fick påverkas. Vidare angavs i resolutionen att EBRD:s insatser i den nya regionen skulle samordnas med insatser av andra internationella finansiella institutioner.

Baserat på direktörsstyrelsens rapport antog guvernörsstyrelsen i september 2011 tre resolutioner (resolutionerna 137, 138 och 139) som ska ge EBRD möjlighet att verka i regionen i tre faser. Faserna beskrivs i punkterna nedan.

- Samarbetsfonder (resolution 139), som avser tekniskt bistånd och liknande verksamhet och som finansieras via EBRD:s vinstmedel och av givare. Denna fas och verksamhet kan inledas omgående.
- Specialfonder (resolution 138), som finansieras på samma sätt som samarbetsfonderna men där EBRD kan ge stöd i form av lån, aktiekapital och garantier för investeringar. Denna fas förutsätter en ändring i artikel 18 i överenskommelsen om EBRD.
- Ordinarie verksamhet finansierat via EBRD:s kapital (resolution 137). Denna fas förutsätter en ändring i artikel 1 i överenskommelsen om EBRD.

Resolution 137

Den sista punkten, resolution 137, är den mest grundläggande eftersom den föreslår ändringar i artikel 1 i vilken EBRD:s mål, uppgifter och verksamhetsområde definieras. I resolutionen föreslås att EBRD:s verksamhetsområde utvidgas till södra och östra Medelhavsregionen. Regionen preciseras i direktörsstyrelsens rapport till länderna med kust mot Medelhavet, dvs. Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Syrien, Libanon och Jordanien.

Enligt resolutionen ska samma regler gälla för den nya regionen som för den gamla. Det innebär att EBRD får bedriva verksamhet i länder som bekänner sig till, och har börjat tillämpa, demokratiska principer med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi. EBRD får börja verka i den utvidgade regionen först när en prövning gjorts av de politiska och ekonomiska villkoren i respektive land. Nya mottagarländer ska godkännas av guvernörsstyrelsen med minst två tredjedelar av medlemmarna som representerar minst tre fjärdedelar av hela röstetalet. Ändringen i artikel 1 träder i kraft först när samtliga 63 ägare i EBRD godkännt ändringen.

EBRD bedömer att verksamhetsvolymen kan öka med 2,5 miljarder euro per år från 2015 och med befintligt kapital, utöver den planerade verksamheten på 8,5 miljarder euro i det nuvarande verksamhetsområdet. Beräk-

ningen bygger på att bankens garantikapital inte återförs. När den senaste kapitalhöjningen genomfördes 2011 förutsågs att en del av garantikapitalet skulle återföras till ägarna när finanskrisen klingat av.

Resolution 138

Resolution 138 föreslår ändringar i artikel 18 i överenskommelsen. Ändringen möjliggör för EBRD att genom specialfonder finansiera projekt i länder som uppfyller vissa politiska och ekonomiska villkor, men som inte har status av medlemsland. Guvernörsstyrelsen ska enligt resolutionen kunna besluta om att ge ett land status som potentiellt verksamhetsland. Beslutet måste tas med minst två tredjedelars majoritet av medlemmar som representerar minst tre fjärdedelar av hela röstetalet. Beslutet ska föregås av en prövning om länderna uppfyller vissa politiska och ekonomiska villkor. Om ett land blir ett potentiellt verksamhetsland ska det anges under vilken tid stöd från specialfonderna är tillgängligt. Enligt propositionen är det möjligt att vissa länder i regionen aldrig kommer att uppfylla kraven för att bli ett potentiellt verksamhetsland. Det är också möjligt att EBRD börjar verka i ett land men att banken sedan avvecklar verksamheten om den politiska och ekonomiska utvecklingen i landet inte är tillräckligt god, enligt propositionen. Ändringen i artikel 18 träder i kraft först när den godkänts av minst tre fjärdedelar av medlemmarna som förfogar över minst fyra femtedelar av hela röstetalet.

Resolution 139

Resolution 139 om samarbetsfonder träder i kraft när guvernörsstyrelsen godkänt resolutionerna 137 och 138, vilket skedde vid styrelsemötet i september 2011. En förutsättning för att använda samarbetsfonder i ett land är att landet är medlem i banken och att en teknisk värdering visar att de politiska och ekonomiska villkor som anges i överenskommelsen är på väg att uppfyllas. Genom resolution 139 godkände styrelsen även en överföring av vinstmedel på 20 miljoner euro till samarbetsfonderna. EBRD räknar med att samarbetsfonderna totalt kommer att omfatta 100 miljoner euro.

Pågående insatser i den nya regionen

Verksamhet via samarbetsfonder har påbörjats i Egypten, Marocko och Tunisien, efter prövning och beslut i EBRD:s direktörsstyrelse. En motsvarande prövning pågår för närvarande för Jordanien. Vidare har avtal skrivits med EIB och Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD) om förvaltning av vissa medel för tekniskt bistånd i den nya regionen.

Tunisien och Jordanien blev under 2011 ägare i EBRD. Sedan tidigare var Marocko, Egypten och Israel ägare.

Utrikesdepartementet beslutade under 2011 att bidra med 1 miljon euro till EBRD:s samarbetsfonder. Utrikesdepartementet har också beslutat att bidra med 1 miljon euro till EIB:s stödmekanism för EU:s partnerländer i Medelhavsområdet.

Regeringens övervägande

Utvecklingen mot demokrati i flera länder i Nordafrika och Mellanöstern är av stor historisk betydelse.

EBRD kan enligt regeringen spela en betydelsefull roll i det internationella samfundets stöd till regionen, och bankens särskilda erfarenheter av stöd vid övergång till marknadsekonomi bör utnyttjas. Banken kan särskilt främja utvecklingen i den privata sektorn, men även i frågor om miljö, hållbar utveckling och jämställdhet mellan könen.

Det är enligt regeringen positivt att ändringarna i överenskommelsen om EBRD även gör det möjligt att snabbt komma i gång med verksamhet i den nya regionen.

Regeringen poängterar att de politiska och ekonomiska villkor som EBRD ställer för verksamhet i ett land är viktiga. Bankens verksamhet blir meningsfull först när länderna i regionen åtar sig att vidta och genomföra reformer. Därför är det bra att varje land utvärderas omsorgsfullt innan EBRD påbörjar sin verksamhet i landet i fråga. Regeringen noterar också att EBRD kan trappa ned eller t.o.m. upphöra med verksamheten i ett land som inte respekterar de politiska och ekonomiska villkoren.

EBRD utför ett viktigt arbete i sitt nuvarande verksamhetsområde. Därför har Sverige i diskussionerna om utvidgningen lagt stor vikt vid att det ska finnas tillräckliga resurser i banken för att genomföra den redan nu beslutade omfattningen av verksamheten i det nuvarande verksamhetsområdet.

Enligt regeringens uppfattning bör en utvidgning av EBRD:s verksamhetsområde ske inom ramen för befintligt kapital. Bankens prognoser visar också att det finns utrymme för en varaktig höjning av verksamhetsvolymen från 2015.

Avgränsningen av det nya verksamhetsområdet har också blivit väl avvägd. Enligt regeringen bör Sverige därför godkänna ändringarna i överenskommelsen om EBRD.

Ekonomiska konsekvenser

Utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde ska genomföras utan en höjning av bankens kapital. Eventuella svenska bidrag till samarbets- och specialfonderna prövas från fall till fall.

I samband med kapitalhöjningen 2011 antogs att en del av höjningen av garantikapitalet skulle återföras till ägarna när finanskrisens effekter hade klingat av. Prognoserna talade om en möjlig återföring av 20 procent av höjningen av garantikapitalet. För Sveriges del skulle det ha handlat om 41 miljoner euro, motsvarande ca 365 miljoner kronor.

I och med utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde kommer troligtvis denna återföring att utebli. Det innebär i så fall att det svenska garantiåtagandet gentemot EBRD inte kommer att minska.

Motionerna

I motion 2011/12:Fi8 av Per Bolund (MP) anser motionären att det krävs en förändring av inriktningen av EBRD:s verksamhet. I artikel 1 i stadgarna står det att banken endast får verka i länder som bekänner sig till och tillämpar principerna om flerpartisystem, demokrati och pluralism. Enligt motionären måste banken följa dessa principer betydligt bättre än vad den gör i dagsläget. Banken bör också skärpa definitionen av principerna och avstå från utlåning i länder med stora demokratiska brister och som bryter mot mänskliga rättigheter. Banken har i sitt nuvarande verksamhetsområde varit ovillig att sätta ned foten när det gäller odemokratiska ledare. Om banken tillämpar samma förhållningssätt i Nordafrika riskerar det att leda till att stärka odemokratiska styren och skicka signaler till regionens ledare att de demokratiska reformer som redan genomförts är tillräckliga (yrkande 2). Motionären anser också att EBRD inte har fullföljt sin uppgift att främja hållbar utveckling. För att möta klimatförändringarna måste EBRD ställa sig i spetsen för ett minskat beroende av fossil energi. Men tyvärr går utvecklingen i motsatt riktning. EBRD:s utlåning till fossil energi har ökat kraftigt under senare år. Därför bör EBRD snarast avbryta allt stöd till denna verksamhet och slussa över pengarna till insatser för förnybar energi och energieffektivisering (yrkande 1).

I motion 2011/12:Fi7 av Erik Almqvist m.fl. (SD) anser motionärerna att riksdagen bör avslå förslaget om en utvidgning av EBRD:s verksamhet. EBRD byggdes upp för att främja de gamla öststaternas övergång från plan- till marknadsekonomi. Då handlade det om europeiska folk som hade en vilja att röra sig mot Europa och mot en mer demokratisk, marknadsekonomisk rättsstat i västeuropeisk tappning. Motionärerna motsätter sig ändringen av EBRD:s verksamhet av flera anledningar. Enligt motionärerna är det bl.a. för tidigt att hävda att länderna i regionen når upp till kriteriet att banken endast får ha verksamhet i länder som bekänner sig till principer om demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi. I regeringens proposition dras dessutom alltför långa slutsatser om en demokratisering i Nordafrika och Mellanöstern. Problemen i länderna i södra och östra Medelhavsområdet liknar inte heller problemen i Central- och Östeuropa, vilket påstås i propositionen. Riskerna med utlåning till det föreslagna nya verksamhetsområdet är stora. Svenska skattepengar bör inte

användas i sådan verksamhet. Dessutom menar motionärerna att utvidgningen av verksamhetsområdet kommer att leda till att verksamheten i det nuvarande verksamhetsområdet kommer att reduceras. Det borde enligt motionärerna ligga i Sveriges intresse att dessa huvudsakligen europeiska länder även fortsättningsvis prioriteras i stället för att nedprioriteras till förmån för Nordafrika och Mellanöstern.

Utrikesutskottets yttrande

Den 19 april 2012 lämnade utrikesutskottet ett yttrande till finansutskottet över regeringens proposition och de två följdmotionerna. Nedan görs en kort sammanfattning av yttrandet och de avvikande meningarna som finns i yttrandet.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en av EU:s mest centrala utrikespolitiska uppgifter är att bidra till demokratisk utveckling och ekonomisk integration i närområdet. Utskottet noterar i detta sammanhang att Europeiska rådet vid sitt möte i början av mars 2012 uppmanade ägarländerna att snabbt ratificera utvidgningen av EBRD:s mandat. Uttalandet gjordes i samband med att rådet godkände de vägledande riktlinjerna för EU:s fortsatta arbete för att stödja den demokratiska omvandlingen i EU:s södra grannskap.

I överenskommelsen om EBRD står det bl.a. att bankens syfte är att gynna övergången till öppna marknadsorienterade ekonomier och främja privata initiativ och företagande i de central- och östeuropeiska länder som bekänner sig till och tillämpar principerna för demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi. Utskottet understryker betydelsen av att samma villkor ska gälla för den föreslagna utvidgade regionen. Utskottet noterar också att det framgår av propositionen att EBRD ska få starta verksamhet i den utvidgade regionen först efter att det gjorts en prövning av de politiska och ekonomiska villkoren i respektive land. För att guvernörsstyrelsen ska godkänna nya mottagarländer krävs ett beslut med minst två tredjedelars majoritet som representerar minst tre fjärdedelar av hela röstetalet.

Enligt utskottets mening är det angeläget att den föreslagna utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde får full verkan. Därför bör alla aktörer, inklusive berörda länder och samarbetsorganisationer som exempelvis unionen för Medelhavsområdet, uppmanas att vidta konkreta åtgärder för att identifiera och undanröja hinder mot att EBRD ska kunna bevilja lån eller på annat sätt stödja investeringar i det utvidgade verksamhetsområdet.

När det gäller EBRD:s energitlåning konstaterar utskottet att banken ska stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Enligt bankens riktlinjer ska den beakta miljöaspekten i alla insatser. Enligt riktlinjerna ska banken

också sätta strategiska mål för att främja projekt med ett högt mervärde för miljön och insatser som bekämpar klimatförändringar. Inom EBRD:s särskilda verksamhet bedrivs tematiska satsningar inom klimat och miljö. Utskottet betonar att Sverige är en stor finansiär inom detta område. Utskottet betonar också att de satsningar som redan inletts eller förbereds i södra och östra Medelhavsregionen bl.a. innefattar utvecklandet av energieffektivitet och förnybar energi.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker förslagen i motionerna.

Avvikande meningar

I yttrandet finns två avvikande meningar, en från Miljöpartiet och en från Sverigedemokraterna. I den avvikande meningen från Miljöpartiet tillstyrks förslagen i motion Fi8 (MP) medan förslagen i motion Fi7 (SD) avstyrks. I den avvikande meningen från Sverigedemokraterna tillstyrks förslagen i motion Fi7 (SD), och förslagen i propositionen och motion Fi8 (MP) avstyrks.

Utskottets överväganden

Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner ändringarna i överenskommelsen om Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling, den s.k. Europeiska utvecklingsbanken (EBRD). Genom ändringarna får banken även bedriva verksamhet i länder i södra och östra Medelhavsområdet. Den pågående demokratiutvecklingen i flera länder i regionen är enligt utskottet av stor historisk betydelse som på olika sätt måste stödjas av EU och Sverige. Utskottets uppfattning är att EBRD genom sina tidigare erfarenheter kan spela en betydelsefull roll i ländernas utveckling, tillsammans med det övriga internationella stödet till regionen. Ett krav för att EBRD ska få börja verka i de aktuella länderna är att länderna uppfyller de politiska och ekonomiska villkor som ställts. Motionerna avslås.

Jämför reservationerna 1 (MP, V) och 2 (SD).

Finansutskottets ställningstagande

Den pågående utvecklingen mot demokrati i flera länder i Nordafrika och Mellanöstern är enligt utskottets mening av stor historisk betydelse. Det är också en utveckling som EU och Sverige på olika sätt måste stödja.

Utskottets uppfattning är att den s.k. Europeiska utvecklingsbanken (Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling, EBRD) kan spela en viktig roll i dessa länders utveckling, tillsammans med det övriga internationella stödet till regionen. EBRD har genom sin nuvarande verksamhet stor erfarenhet av att verka i utvecklade ekonomier och att främja en övergång till marknadsekonomi. Speciellt viktigt är EBRD:s erfarenhet av att gynna utvecklingen i den privata sektorn.

De ändringar i överenskommelsen om EBRD som föreslås i propositionen ger enligt utskottets mening EBRD de möjligheter banken behöver för att stödja den demokratiska och ekonomiska utvecklingen i länderna i södra och östra Medelhavsområdet. Överenskommelsen säkerställer också att verksamheten kan komma i gång snabbt. Som framgår av propositionen har verksamhet i form av samarbetsfonder redan nu påbörjats i Egypten, Marocko och Tunisien.

I motion Fi8 (MP) anser motionären att EBRD måste skärpa sina utlåningsprinciper och avstå från utlåning till länder med stora demokratiska brister och som bryter mot mänskliga rättigheter.

Som framgår av propositionen står det i överenskommelsen om EBRD att banken bl.a. ska främja en övergång till att bli en öppen marknadsorienterad ekonomi och främja privata initiativ och företagarganda i de central- och östeuropeiska länder som bekänner sig till och tillämpar principerna för demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi. Utskottet vill, i likhet med utrikesutskottet i sitt yttrande, understryka vikten av att samma villkor gäller i det nya verksamhetsområdet. Utskottet kan också precis som utrikesutskottet konstatera att för att EBRD ska få starta verksamhet i de nya länderna i Medelhavsområdet krävs en prövning av de politiska och ekonomiska villkoren i respektive land och att landet i fråga godkänns som mottagarland. För att godkännas krävs ett beslut med minst två tredjedelars majoritet i EBRD:s guvernörsstyrelse som representerar minst tre fjärdedelar av hela röstetalet i EBRD.

När det gäller EBRD:s verksamhet och hållbar utveckling kan utskottet, i likhet med utrikesutskottet, konstatera att banken ska stödja en miljömässigt hållbar utveckling. I bankens riktlinjer ingår att miljöaspekten ska beaktas i alla insatser som görs och att projekt och insatser som har ett högt mervärde för miljön och som bekämpar klimatförändringar ska främjas. Som framgår av utrikesutskottets yttrande inriktas Sveriges bidrag inom EBRD:s särskilda verksamhet mot projekt som syftar till att skapa bättre miljö- och energieffektivitet.

Utskottet vill till sist poängtera betydelsen av att EBRD med oförminskad styrka även fortsätter sin planerade verksamhet i det nuvarande verksamhetsområdet i Öst- och Centraleuropa samt Mongoliet och Turkiet. EBRD:s arbete i dessa regioner är väldigt viktig. Utskottet konstaterar att regeringen anger i sin proposition att Sverige i diskussionerna om EBRD:s utvidgning lagt stor vikt vid att banken, trots utvidgningen av verksamhetsområdet, bör ha tillräckliga resurser för att genomföra den redan beslutade verksamheten i det befintliga verksamhetsområdet.

Med det som anförts tillstyrker utskottet förslaget i propositionen och avstyrker förslagen i motionerna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer.

1. Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken (MP, V)

av Per Bolund (MP) och Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner den geografiska utvidgningen av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken till södra och östra Medelhavsregionen och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:64 och motion 2011/12:Fi8 av Per Bolund (MP) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motion

2011/12:Fi7 av Erik Almqvist m.fl. (SD).

Ställningstagande

Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) kan spela en betydelsefull roll i den pågående demokratiutvecklingen i Nordafrika. Vi anser dock att det kräver förändringar av bankens verksamhetsinriktning. Bankens primära fokus måste vara att utrota fattigdomen snarare än att enbart fokusera på att öka tillväxten.

I artikel 1 i EBRD:s stadgar står det att banken endast får verka i länder som bekänner sig till och tillämpar principerna om flerpartisystem, demokrati och pluralism. Detta bör vägleda bankens verksamhet i större utsträckning än vad det gjort hittills. Banken har varit ovillig att sätta ned foten när det gäller odemokratiska ledare. De enda länder där banken begränsar verksamheten i dag är Turkmenistan, Vitryssland och Uzbekistan, vilket skickar en signal till ledare i länder som Kazakstan, Azerbajdzjan och Ryssland att de anses tillämpa demokratiska principer.

Om EBRD tänker ha samma förhållningssätt i Nordafrika riskerar detta att stärka odemokratiska styrelseskick och skicka en signal om att de demokratiska reformer som redan genomförts är tillräckliga. EBRD måste därför skärpa sin definition av "länder som bekänner sig till och som tillämpar principerna om flerpartisystem, demokrati och pluralism". Banken måste avstå från utlåning i länder med stora demokratiska brister och som bryter mot grundläggande mänskliga rättigheter. Genom ett sådant agerande kommer EBRD att på ett tydligare sätt medverka till demokratiser-

ingen av länderna i Nordafrika än vad man gör i sin nuvarande verksamhet. Vi anser att denna hållning ska styra Sveriges agerande i bankens styrelse i samband med omröstning om nya medlemmar.

Även om EBRD har som uppgift att främja hållbar utveckling i all sin verksamhet har banken inte fullföljt dessa intentioner i sin verksamhet. I alltför många fall har bankens projekt orsakat allvarliga miljöskador eller misslyckats med att minska allvarliga miljöproblem. EBRD:s utlåning till fossil energi har stigit kraftigt under senare år medan utlåningen till förnybar energi fortfarande ligger på en alltför låg nivå. EBRD bör därför snarast fasa ut all utlåning till energiprojekt som bygger på användning av fossil energi och använda resurserna till insatser för förnybar energi och energieffektivisering.

Vi anser att riksdagen som sin mening bör tillkännage för regeringen vad som anförs i reservationen om EBRD:s utlåning till odemokratiska länder och bankens uppgift att främja hållbar utveckling. Därmed tillstyrker vi motion Fi8 (MP) yrkandena 1 och 2 och förslaget i propositionen. Motion Fi7 (SD) avstyrks.

2. Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken (SD)

av Erik Almqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att inte utöka EBRD:s verksamhetsområde till att även omfatta länder i södra och östra Medelhavsområdet. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Fi7 av Erik Almqvist m.fl. (SD) och

avslår proposition 2011/12:64 och motion

2011/12:Fi8 av Per Bolund (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag anser att man inte bör utvidga det geografiska verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken (EBRD). EBRD byggdes upp för att främja de gamla öststaternas övergång från plan- till marknadsekonomi. Då handlade det om europeiska folk som hade en vilja att röra sig mot Europa och mot en mer demokratisk, marknadsekonomisk rättsstat i västeuropeisk tappning.

Enligt min mening är det för tidigt eller direkt felaktigt att hävda att länderna i regionen når upp till EBRD:s viktigaste kriterium att banken endast får ha verksamhet i länder som bekänner sig till principerna om

demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi. I propositionen dras alltför långtgående slutsatser om en demokratisering i Nordafrika och Mellanöstern.

Dessutom liknar inte problemen i länderna i södra och östra Medelhavsområdet problemen i de tidigare planekonomierna i Central- och Östeuropa, vilket påstås i propositionen.

Vidare är riskerna med utlåning till länderna i det föreslagna nya verksamhetsområdet mycket stora. Svenska skattepengar bör enligt min mening inte användas i sådan verksamhet. Riskbilden förstärks av att den tidigare planerade återföringen av en del av EBRD:s kapital, motsvarande 20 procent av den tidigare höjningen av garantikapitalet, eller för Sveriges del motsvarande 41 miljoner euro, sannolikt inte kommer att äga rum till följd av utvidgningen av verksamhetsområdet.

Eftersom verksamheten i det nya föreslagna verksamhetsområdet ska finansieras inom ramen för EBRD:s befintliga kapital kommer det att innebära att Central- och Östeuropa nedprioriteras. Min uppfattning är i stället att den nuvarande verksamheten bör prioriteras även i fortsättningen och inte nedprioriteras till förmån för Nordafrika och Mellanöstern.

Jag föreslår därför att riksdagen avstyrker förslaget i propositionen och som sin mening ger regeringen till känna vad jag anført om att inte utöka EBRD:s verksamhetsområde till att även omfatta länder i södra och östra Medelhavsområdet. Jag tillstyrker därmed motion Fi7 och avstyrker motion Fi8 yrkandena 1 och 2.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:64 Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken:

Riksdagen godkänner ändringar i överenskommelsen om upprättande av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling som innebär att bankens geografiska verksamhetsområde utvidgas.

Följdmotionerna

2011/12:Fi7 av Erik Almqvist m.fl. (SD):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2011/12:64 Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken.

2011/12:Fi8 av Per Bolund (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EBRD:s utlåning till energiprojekt som bygger på användning av fossil energi måste fasas ut och resurserna riktas helt mot förnybar energi och energieffektivisering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EBRD på ett tydligare sätt måste medverka till demokratiseringen av länderna i Nordafrika än vad man gör i sin nuvarande verksamhet.

BILAGA 2

Utrikesutskottets yttrande 2011/12:UU2y

Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 20 mars 2012 (prot. 2011/12:32) att bereda utrikesutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2011/12:64 Utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken och följdmotioner i de delar de berör utrikesutskottets beredningsområde.

Utskottet lämnar i det följande yttrande över propositionen och följdmotionerna utifrån aspekter som har direkt anknytning till utskottets beredningsområde.

I ärendet finns två avvikande meningar (MP, SD).

Propositionen

I proposition 2011/12:64 föreslås att riksdagen godkänner ändringar i överenskommelsen om upprättande av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (Europeiska utvecklingsbanken, EBRD). Ändringarna innebär att banken ges möjlighet att bedriva verksamhet i länder i södra och östra Medelhavsregionen, förutsatt att länderna vid en särskild prövning bedöms uppfylla vissa politiska och ekonomiska villkor.

Bakgrund

Reformrörelserna i södra Medelhavsområdet i början av 2011 och den översyn av den europeiska grannskapspolitiken som ägde rum under 2010 visade att EU:s dittillsvarande stöd till politiska reformer i området generellt sett haft begränsad inverkan.

I mars 2011 antog Europeiska rådet slutsatser om att stärka EU:s stöd till den politiska och ekonomiska reformprocessen i regionen. Stödet ska inriktas på djupare ekonomisk integration, bredare marknadstillgång och politiskt samarbete. Europeiska rådet uppmanade EBRD:s ägarländer att

överväga en eventuell utvidgning av bankens verksamhet till att omfatta länder i EU:s södra grannskap. Beslut fattades också om att höja taket för Europeiska investeringsbankens (EIB) utlåning under 2011–2013 så att lån kan ges till de länder i regionen som genomför politiska reformer.

Kommissionen offentliggjorde i maj 2011 meddelandet Ny respons på ett grannskap i förändring (KOM(2011) 303) som redovisade förslag om de viktigaste prioriteringarna och inriktningen i en förnyad strategi för den europeiska grannskapspolitiken, vilken innefattar de regionala partnerskapen i södra Medelhavsområdet och det östliga partnerskapet. Utrikesutskottet redovisade i utlåtande 2011/12:UU5 sin granskning av kommissionsmeddelandet.

I september 2011 beslutade EBRD:s högsta styrande organ, guvernörsstyrelsen, att föreslå ändringar i överenskommelsen i syfte att vidga bankens geografiska verksamhetsområde till södra och östra Medelhavsregionen. Ändringsförslagen redovisas i en bilaga till proposition 2011/12:64. Beslutet fattades mot bakgrund av de politiska förändringarna i Nordafrika och Mellanöstern. Ändringarna har bedömts vara av sådan vikt att de kräver riksdagens godkännande.

Regeringen angav i budgetpropositionen för 2012 att den under riksdagsåret 2011/12 avsåg att lämna en proposition till riksdagen om ändringar i överenskommelsen för att möjliggöra en utvidgning av bankens geografiska verksamhetsområde (prop. 2011/12:1 utg.omr. 2).

Regeringen redovisar efter beslut av riksdagen (bet. 2003/03:UU3, rskr. 2003/04:112) med regelbundna intervall i särskilda skrivelser hur arbetet inom Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna, däribland EBRD, har bedrivits och regeringens prioriteringar i arbetet med dessa institutioner. Den senaste skrivelsen av detta slag (skr. 2009/10:153) behandlades av utrikesutskottet i betänkande 2009/10:UU18.

Motionerna

I den enskilda motionen *2011/12:Fi7 av Erik Almqvist m.fl. (SD)* föreslås avslag på propositionen. Motionärerna menar att Europeiska utvecklingsbanken byggdes upp huvudsakligen för att främja de gamla öststaternas övergång från plan- till marknadsekonomi i eftervattnet av Sovjetunionens kollaps och att det i det fallet rörde sig om europeiska folk, flera i vår omedelbara närhet, som hade en otvetydig vilja att röra sig mot Europa och mot en demokratisk, marknadsekonomisk rättsstat i västeuropeisk tappning.

Motionärerna motsätter sig förslaget att ändra bankens geografiska verksamhetsområde så att det även omfattar en rad länder i Nordafrika och Mellanöstern och anger följande skäl till sitt avslagsyrkande:

- Det är för tidigt eller felaktigt att hävda att den berörda regionen lever upp till EBRD:s kriterium för sin egen verksamhet, nämligen att ”endast bedriva verksamhet i länder som bekänner sig till, och har börjat tillämpa, principer om demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi”.
- Propositionens slutsatser om ”demokratiseringen i Nordafrika och Mellanöstern” har dragits för tidigt. Det är rimligt att avvakta utvecklingen tills vi vet mer om situationen.
- Propositionens påstående att ”länderna i södra och östra Medelhavsregionen har problem och utmaningar som liknar dem i de tidigare planekonomierna i Central- och Östeuropa” är historielöst. Folkets vilja i öststaterna till förändring, frihet, demokrati och självständighet var otvetydig. Att påstå att fallen är snarlika motbevisas inte enbart av islamisternas framfart i exempelvis de tunisiska och egyptiska valen efter den arabiska våren utan också av en kulturell skillnad i värdegrund och förhållningssätt till demokrati, pluralism och flerpartisystem.
- Det är inte ansvarsfullt att utsätta vad som i grunden är svenska skattepengar för en fara i en region där inbördeskrig inte bara är en påtaglig fara, utan på sina håll också ett reellt faktum. Den ekonomiska riskbilden förstärks av att den tidigare förutsedda återföringen av en del av grundkapitalet, motsvarande 20 procent eller för Sveriges del 41 miljoner euro, sannolikt inte kommer att äga rum till följd av utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde.
- EBRD bedriver en viktig verksamhet. Den geografiska utvidgningen avses ske inom ramen för befintligt kapital. Detta leder till att verksamheten i bankens nuvarande geografiska verksamhetsområde reduceras. Det nuvarande, huvudsakligen europeiska, verksamhetsområdet bör inte nedprioriteras till förmån för Nordafrika och Mellanöstern.

I den enskilda motionen *2011/12:FiU8 av Per Bolund (MP) yrkandena 1 och 2* hävdas att EBRD:s utlåning till fossil energi har ökat kraftigt under senare år, och mer än en tredubblats mellan 2008 och 2009. Bankens utlåning till förnybar energi ligger däremot fortfarande på en alltför låg nivå och stod 2009 inte ens för hälften av bankens energilångivning. Motionären begär att EBRD:s utlåning till energiprojekt som bygger på användning av fossil energi ska fasas ut och resurserna riktas helt mot förnybar energi och energieffektivisering.

EBRD måste enligt motionären ha fattigdomsutrotning som primärt fokus. Artikel 1 i EBRD:s stadgar, som anger att banken endast får verka i länder som bekänner sig till och tillämpar principerna om flerpartisystem, demokrati och pluralism, bör vägleda bankens verksamhet mer än i dag. De enda länder där banken begränsar verksamheten i dag är Turkmenistan, Vitryssland och Uzbekistan, vilket skickar en signal till ledare i länder såsom Kazakstan, Azerbajdzjan och Ryssland att de anses tillämpa demokratiska principer.

Samma förhållningssätt i Nordafrika riskerar enligt motionären att skicka en signal till regionens ledare att de demokratiska reformer som redan genomförts är tillräckliga. EBRD måste skärpa sin definition av "länder som bekänner sig till och som tillämpar principerna om flerpartisystem, demokrati och pluralism" och avstå från utlåning i länder med stora demokratiska brister och som bryter mot grundläggande mänskliga rättigheter. Detta bör också styra Sveriges agerande i bankens styrelse i samband med omröstning om nya medlemmar. Motionären anser att EBRD på ett tydligare sätt bör medverka till demokratiseringen av länderna i Nordafrika än vad man gör i sin nuvarande verksamhet.

Utskottets överväganden

En av EU:s mest centrala utrikespolitiska uppgifter är att bidra till demokratisk utveckling och ekonomisk integration i närområdet. Detta slog utrikesutskottet fast i november 2011 i utlåtande 2011/12:UU5 Översyn av den europeiska grannskapspolitiken. Utskottet förespråkar en vidareutveckling av den europeiska grannskapspolitiken, där partnerskapet för demokrati och delat välstånd med södra Medelhavsområdet ingår. Den reformerade grannskapspolitiken måste främja uppbyggnad av djupgående demokrati och en hållbar ekonomisk och social utveckling. Svag tillväxt, hög och ökande arbetslöshet och en växande klyfta mellan rika och fattiga underblåser instabilitet. Det är angeläget att en politik bedrivs som främjar sysselsättning och tillväxt som kommer alla till godo.

Som framgått ovan har det högsta styrande organet i Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), guvernörsstyrelsen, beslutat att föreslå ändringar i överenskommelsen om upprättande av banken i syfte att vidga dess geografiska verksamhetsområde. Ändringsförslagen redovisas i en bilaga till propositionen.

Av proposition 2011/12:64 framgår att utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde preciserats till länderna med kust mot Medelhavet, dvs. Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Syrien och Libanon samt dessutom Jordanien.

EBRD:s verksamhetsområde omfattar i dag 29 länder i Öst- och Central-europa som tidigare har varit planekonomier, inklusive de numera självständiga länderna i det tidigare Sovjetunionen, samt Mongoliet och Turkiet. Den nämnda överenskommelsen anger att EBRD:s syfte ska vara att genom att bidra till ekonomisk utveckling och återuppbyggnad gynna övergången till öppna marknadsorienterade ekonomier och att främja privata initiativ och företagande i de central- och östeuropeiska länder som bekänner sig till och som tillämpar principerna för demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi. För den nya verksamhetsregionen ska samma villkor gälla som för den nuvarande regionen.

Utrikesutskottet understryker betydelsen av att samma villkor ska gälla och noterar att det av proposition 2011/12:64 framgår att EBRD ska få starta verksamhet i länder i den utvidgade regionen först efter det att en prövning gjorts av de politiska och ekonomiska villkoren i respektive land. Guvernörsstyrelsen ska godkänna nya mottagarländer med minst två tredjedels majoritet av medlemmarna representerande minst tre fjärdedelar av hela röstetalet. Ändringen träder i kraft först då samtliga 63 ägare i EBRD har godkänt den. Det kan noteras att Europeiska rådet i slutsatser från sitt möte den 1–2 mars 2012 manade till en snabb ratificering av utvidgningen

av EBRD:s mandat. Uttalandet gjordes i anslutning till att Europeiska rådet godkände vägledande riktlinjer för EU:s fortsatta engagemang till stöd för den demokratiska omvandlingen i sitt södra grannskap.

Utrikesutskottet välkomnar att en förutsättning för att EBRD ska få bedriva verksamhet i länder är att dessa bekänner sig till och tillämpar principerna för demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi. I utlåtande 2011/12:UU5 framhöll utrikesutskottet att reformeringen av den europeiska grannskapspolitiken måste innebära att utformningen av stöd och storleken på detta på ett tydligt sätt måste påverkas av om partnerlandet gör framsteg i att bygga upp och befästa demokrati och respekt för rättsstatsprincipen. Ett sådant synsätt bör enligt utskottets mening vara vägledande även i fråga om EBRD:s verksamhet. Utskottet, som ovan understrukit vikten av en politik som främjar sysselsättning och tillväxt som kommer alla till godo, framhåller att demokrati, respekt för rättsstatsprincipen och korruptionsbekämpning också generellt sett har en positiv inverkan på företagsklimat och investeringsvilja. Det är enligt utskottet angeläget att den föreslagna utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde får full verkan. Därför bör alla aktörer, inklusive berörda länder och samarbetsorganisationer som exempelvis unionen för Medelhavsområdet, uppmanas att vidta konkreta åtgärder för att identifiera och undanröja hinder mot att EBRD ska kunna bevilja lån eller på annat sätt stödja investeringar i det utvidgade verksamhetsområdet.

Utrikesutskottet noterar att EBRD:s guvernörsstyrelse antagit en resolution som innebär att utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde inte får innebära krav på ytterligare kapitalhöjningar och att den redan överenskomna omfattningen och inriktningen av bankens verksamhet 2011–2015 i det nuvarande verksamhetsområdet inte får påverkas.

När det gäller EBRD:s energiutlåning, som tas upp i ett motionsyrkande, ska banken stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Banken har antagit riktlinjer om att den ska beakta miljöaspekten i alla insatser och om att strategiska mål ska sättas för att främja projekt med högt mervärde för miljön och insatser som bekämpar klimatförändringar. EBRD bedriver dels en ordinarie verksamhet som finansieras genom ägarkapitalet, dels en särskild verksamhet.

Den särskilda verksamheten finansieras med frivilliga bidrag från givare och vissa överföringar från bankens vinstmedel och är inriktad på de fattigare verksamhetsländerna. Ett exempel på viktiga tematiska syften för verksamheten är miljö och klimat. Sverige är en stor finansiär av EBRD:s särskilda verksamhet. År 2011 var Sveriges bidrag 30 miljoner euro (ca 270 miljoner kronor). Sveriges bidrag inriktas främst mot projekt som syftar till att skapa bättre miljö- och energieffektivitet. I proposition 2011/12:64 konstateras att EBRD redan i dag kan starta samarbetsfonder som finansieras av vinstmedel från banken och av givare som avser bl.a. tekniskt bistånd. EBRD redovisar på sin webbplats uppgifter om sådant samarbete i

södra och östra Medelhavsregionen som redan har inletts eller förbereds och som bl.a. innefattar utvecklande av energieffektivitet och förnybar energi.

Av den aktuella propositionen framgår att regeringen anser att det fortfarande finns betydande behov av insatser i EBRD:s nuvarande verksamhetsområde och där banken spelar en avgörande roll. Detta gäller inte minst miljö- och klimatåtgärder samt verksamhet inom energi- och infrastrukturområdet. I diskussionerna om utvidgningen av EBRD:s geografiska verksamhetsområde har Sverige därför lagt stor vikt vid att tillräckliga resurser, i form av såväl kapital som personal, finns inom banken för att den redan beslutade omfattningen och inriktningen på verksamheten i det nuvarande området kan upprätthållas. Detta har, konstaterar regeringen i propositionen, kommit att bli en förutsättning för utvidgningen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att finansutskottet dels tillstyrker regeringens förslag i *proposition 2011/12:64*, dvs. att riksdagen ska godkänna ändringar i överenskommelsen om upprättande EBRD som innebär att bankens geografiska verksamhetsområde utvidgas, dels avstyrker motionerna *2011/12:Fi7 (SD)* och *2011/12:Fi8 (MP)* yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 19 april 2012

På utrikesutskottets vägnar

Carina Hägg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Walburga Habsburg Douglas (M), Carina Hägg (S), Christian Holm (M), Mats Johansson (M), Carin Runeson (S), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Kenneth G Forslund (S), Christer Winbäck (FP), Bodil Ceballos (MP), Désirée Pethrus (KD), Julia Kronlid (SD), Ulrik Nilsson (M), Désirée Liljevall (S), Kerstin Engle (S) och Lars Ohly (V).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (MP)

Bodil Ceballos (MP) anför:

I det angelägna arbetet att omvandla länderna i Nordafrika till demokratier kan Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) vara ett viktigt verktyg. Detta kräver dock förändringar av bankens inriktning. Bankens primära fokus måste vara att utrota fattigdomen snarare än att öka tillväxten.

I artikel 1 i EBRD:s stadgar står att banken endast får verka i länder som bekänner sig till och tillämpar principerna om flerpartisystem, demokrati och pluralism. Detta bör vägleda bankens verksamhet i större utsträckning än hittills, där banken har varit ovillig att sätta ned foten mot odemokratiska ledare. De enda länder där banken begränsar verksamheten i dag är Turkmenistan, Vitryssland och Uzbekistan, vilket skickar en signal till ledare i länder som Kazakstan, Azerbajdzjan och Ryssland att de anses tillämpa demokratiska principer. Om EBRD har samma förhållnings-sätt i Nordafrika riskerar detta att stärka odemokratiska styrelseskick och att skicka en signal om att de demokratiska reformer som redan genomförs är tillräckliga. EBRD måste skärpa sin definition av "länder som bekänner sig till och som tillämpar principerna om flerpartisystem, demokrati och pluralism" och avstå från utlåning i länder med stora demokratiska brister och som bryter mot grundläggande mänskliga rättigheter och därmed på ett tydligare sätt än i dag medverka till demokratiseringen av länderna i Nordafrika än vad man gör i sin nuvarande verksamhet. Miljöpartiet anser att denna hållning ska styra Sveriges agerande i bankens styrelse i samband med omröstning om nya medlemmar.

Även om EBRD har som uppgift att främja hållbar utveckling i all sin verksamhet, har banken inte fullföljt dessa intentioner i sin verksamhet. I alltför många fall har bankens projekt orsakat allvarliga miljöskador eller misslyckats med att minska allvarliga miljöproblem. EBRD:s utlåning till fossil energi har stigit kraftigt under senare år medan utlåningen till förnybar energi fortfarande ligger på en alltför låg nivå. EBRD bör enligt Miljöpartiet snarast fasa ut all utlåning till energiprojekt som bygger på användning av fossil energi och använda resurserna till insatser för förnybar energi och energieffektivisering.

Detta innebär att jag anser att finansutskottet bör tillstyrka motion 2011/12:Fi8 (MP) yrkandena 1 och 2 och avstyrka motion 2011/12:Fi7 (SD).

2. Avvikande mening (SD)

Julia Kronlid (SD) anför:

Sverigedemokraterna anser att proposition 2011/12:64 bör avslås. Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) byggdes upp huvudsakligen för att främja de gamla öststaternas övergång från plan- till marknadsekonomi i efterdyningarna av Sovjetunionens kollaps. I det fallet rörde det sig om europeiska folk, flera i vår omedelbara närhet, som hade en otvetydig vilja att röra sig mot Europa och mot en demokratisk, marknadsekonomisk rättsstat i västeuropeisk tappning.

Sverigedemokraterna motsätter sig förslaget att ändra bankens geografiska verksamhetsområde så att det omfattar även en rad länder i Nordafrika och Mellanöstern och har följande skäl till avslagsyrkandet:

- Det är för tidigt eller felaktigt att hävda att den berörda regionen lever upp till EBRD:s kriterium för sin egen verksamhet, nämligen att "endast bedriva verksamhet i länder som bekänner sig till, och har börjat tillämpa, principer om demokrati med flerpartisystem, pluralism och marknadsekonomi".
- Propositionens slutsatser om "demokratiseringen i Nordafrika och Mellanöstern" har dragits för tidigt. Det är rimligt att avvakta utvecklingen tills vi vet mer om situationen.
- Propositionens påstående att "länderna i södra och östra Medelhavsregionen har problem och utmaningar som liknar dem i de tidigare planekonomierna i Central- och Östeuropa" är historielöst. Folkets vilja i öststaterna till förändring, frihet, demokrati och självständighet var otvetydig. Att påstå att fallen är snarlika motbevisas inte enbart av islamisternas framfart i exempelvis de tunisiska och egyptiska valen efter den arabiska våren utan också av en kulturell skillnad i värdegrund och förhållningssätt till demokrati, pluralism och flerpartisystem.
- Det är inte ansvarsfullt att utsätta vad som i grunden är svenska skattepengar för en fara i en region där inbördeskrig inte bara är en påtaglig fara, utan på sina håll också ett reellt faktum. Den ekonomiska riskbildningen förstärks av att den tidigare förutsedda återföringen av en del av grundkapitalet, motsvarande 20 procent, eller för Sveriges del 41 miljoner euro, sannolikt inte kommer att äga rum till följd av utvidgningen av EBRD:s verksamhetsområde.
- EBRD bedriver en viktig verksamhet. Den geografiska utvidgningen avses ske inom ramen för befintligt kapital. Detta leder till att verksamheten i bankens nuvarande geografiska verksamhetsområde reduceras. Det nuvarande, huvudsakligen europeiska, verksamhetsområdet bör inte nedprioriteras till förmån för Nordafrika och Mellanöstern.

Detta innebär att jag anser att finansutskottet bör tillstyrka motion 2011/12:Fi7 (SD) och avstyrka proposition 2011/12:64 och motion 2011/12:Fi8 (MP) yrkandena 1 och 2.